

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1863-1873 ΑΠΟΤΟΜΙΕΤ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 19/8/2015 Ημ. Αποδελτίωσης: . . 19/8/2015

Σελίδα: 23

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1863 - 1873 ΑΠΟ ΤΟ ΜΙΕΤ ΣΕΛΙΔΕΣ 24-25

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Οι πρώτες εικόνες μιας ευρωπαϊκής πόλης

Μια έκθεση για τη μητρόπολη των Βαλκανίων την περίοδο 1863 - 1873 αποκαλύπτει μέσα από φωτογραφίες και καρτ ποστάλ τις αρχιτεκτονικές αλλαγές της «πόλης με τους 33 μιναρέδες» που στρεφόταν προς τη Δύση διατηρώντας τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΩΗΣ

Κρίσιμη χρονιά το 1870 για τη Θεσσαλονίκη. Όπως κάθε λιμάνι της Μεσογείου μετά τη διάνοιξη της Διώρυγας του Σουέζ, η πόλη έμπαινε στο παιχνίδι του διαμετακομιστικού εμπορίου. Υποψιασμένοι ο βαρόνος Χιρς, αφεντικό των Ανατολικών Σιδηροδρόμων, χαρίζει στη νύμφη του Θερμαϊκού τις πρώτες της ατμομηχανές. Πρέπει κι εκείνη όμως να παρουσιάσει ένα προφίλ πιο ευρωπαϊκό. Δεν γίνεται στην αιγή του καινούργιου κόσμου να περικλείεται από οχυρωματικά έργα. Για τα επόμενα δέκα χρόνια τα «θαλάσσια τείχη» της που σήμερα ανιχνεύονται απλώς στο ύψος της Προξένου Κορομηλά, κατεδαφίζονται. Αρχική πρόθεση είναι να κατασκευαστεί ο σταθμός στο Τοπ Χανέ κοντά στο λιμάνι, ο σουλτάνος Αβδούλ Αζίζ όμως που διαβλέπει ποιος θα ωφεληθεί, δίνει άδεια για λίγο μακρύτερα. Είτε έτσι είτε αλλιώς, η εξέλιξη σηματοδοτεί μια αλλαγή: από μεσαιωνική, η πόλη εισάγεται στη νεωτερική εποχή.

INFO

«Θεσσαλονίκη 1863 - 1873.

Οι πρώτες φωτογραφίες. Οι πρώτοι χάρτες σταθμού και λιμανιού» από το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης. Στο Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης (Βίλα Κapanτζή - Λεωφ. Βασ. Ολύγου 108) έως τις 11 Σεπτεμβρίου. Είσοδος ελεύθερη.

Η έκθεση «Θεσσαλονίκη 1863-1873» του Μορφωτικού Ίδρυματος της Εθνικής Τραπέζης αφηγείται τη μετάβαση μέσα από ντοκουμέντα της εποχής. Ένα από αυτά, του 1863, συνιστά την παλιότερη γνωστή απεικόνιση της πόλης. Είναι η χρονιά που ο Γιόχαν Γκιουγκ Χαν, πρόξενος της Αυστροουγγαρίας, ξεκινά ένα μεγάλο «διπλωματικό ταξίδι», με κατάληξη τη Θεσσαλονίκη. Χρηματοδοτείται από την Ακαδημία Επιστημών της Βιέννης, τα φιορτίνια της οποίας δίνονται και για τον εξοπλισμό του Γιόζεφ Σέκελι και τη νεαρή τέχνη του: τη φωτογραφία. Δύο από τα καρέ του, τοποθετημένα πλάι πλάι, συνθέτουν μια πανοραμική άποψη της πόλης.

Τα «θαλάσσια τείχη» της φαίνονται για πρώτη φορά. Η Πύλη του Βαρδαρίου, επίσης. Διακρίνονται αρκετοί μιναρέδες ή η βρύση του Σέιχ Σου.

ΠΕΝΤΕ ΩΡΕΣ. Η περιοχή όπου έστρεψε τη μηχανή του ο φωτογράφος, το Μπερ Τσινάρ (Πέντε Πλατάνια), είναι ερμηκή. Για να ακουστεί το «κλικ» με τα μέσα της εποχής, χρειάστηκε πέντε ώρες. «Είναι φοβερό, αλλά η μοναδική που εμφανίστηκε και σε βιβλίο της εποχής», λέει ο αρχιτέκτονας Γιάννης Επαμεινώνδας. Ο επιμελητής της έκθεσης του ΜΙΕΤ είχε ενημερωθεί για την ύπαρξή της πέρισι το καλοκαίρι, από την καθηγήτρια του ΑΠΘ Αλέκα Γερόλυμπος. Αντικρίζοντας ένα αντίγραφο της, διαπίστωσε ότι κάτι του θύμιζε: όπως επεβάρλε η τότε τεχνολογία,

Η Πλατεία Αποβάθρας με το κυκλικό καφέ, όπως απεικονίζεται σε καρτ ποστάλ της συλλογής Αγγελου Παπαϊωάννου

η φωτογραφία είχε μετατραπεί σε χαρακτηριστικό, το οποίο είχε τυπωθεί σε βρετανική έκδοση για τη Θεσσαλονίκη του 1867, με την υπογραφή δύο αγγλίδων περιηγητριών. Τη νύχτα που αντελήφθη τη σχέση, ο Επαμεινώνδας πήδαγε από τη χαρά του. Κάπως έτσι και αφού ένα αντίτυπο αγοράστηκε από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Βιέννης, αποφασίστηκε μια πρώτη παρουσίαση των ευρημάτων την άνοιξη του 2014 στο Πολιτιστικό Κέντρο του Ίδρυματος ή η έκδοση του βιβλίου «Θεσσαλονίκη 1863-1873, οι παλαιότερες φωτογραφίες».

Ο ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ. Η φετινή έκθεση περιλαμβάνει και επιπλέον τεκμήρια που συμπληρώνουν το παζλ. Σε μια φωτογραφία του Αλφόνς Ρουμπιλέν, τεκμηριωμένη στο 1873 και τραβηγμένη από τη

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1863-1873 ΑΠΟΤΟΜΙΕΤ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 19/8/2015 Ημ. Αποδελτίωσης: . . 19/8/2015

Σελίδα: 25

Η παλαιότερη γνωστή φωτογραφία της Θεσσαλονίκης, του Ούγγρου Γίοζεφ Σέκελι. Είναι τραβηγμένη το 1863, από την περιοχή Μπες Τσινάρ

Φωτογραφία του Αλφόνς Ρουμπελέν: η Δυτική Θεσσαλονίκη γύρω στα 1873 τραβηγμένη από τη Μονή του Οσίου Δαβίδ

Μονή του Οσίου Δαβίδ, διακρίνονται τα πλατάνια του Μπες Τσινάρ και η αλάνα του νεόδμητου πια σιδηροδρομικού σταθμού. Σε μια κάπως γνωστότερη, του βρετανού ανθυποπλοίαρχου Χέρμπερτ Σέις, συνομίλικη της προηγούμενης, απαθανατίζεται η πόλη όταν εκείνα τα «θαλάσσια τείχη» έχουν δώσει πια τη θέση τους σε μια ατμομηχανή ή σε μια σιδηροδρομική «σκάλα», επινοημένη για να ξεπεράσει τα προσκόμματα που έβαζε ο σουλτάνος.

Μεγάλης αξίας είναι και πέντε σιδηροδρομικοί χάρτες: οι αναφορές τους για τα κτίρια περίξ του σταθμού αποκαλύπτουν ένα άγνωστο τελωνείο και την καραντίνα του, με

έξοδο στην Πλατεία Μορικόβου ή ένα κυκλικό καφενείο που λειτουργούσε σαν μήτρα του σταθμού. Μερικές καρτ ποστάλ ή ένας πίνακας του Ιταλού Σαλάκα, αποκαλύπτουν περισσότερα μυστικά.

ΜΠΕΛ ΕΠΟΚ. «Μέσα από όλα αυτά διαγράφεται η μετακίνηση της κεντρικής πλατείας από τα δυτικά προς τα ανατολικά, τη στιγμή που η πόλη εκδυτικίζεται συνεχώς», εξηγεί ο Επαμεινώνδας που έχει πραγματοποιήσει ήδη αρκετές ξεναγήσεις στην έκθεση. «Από το κυκλικό μείντανι της αποβάθρας του λιμανιού περνάμε στην Πλατεία Ελευθερίας, την μπελ επόκ πλατεία της πόλης όπου συγκεντρώνονταν οι αξιωμα-

τικοί του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και κατόπιν στην πιο ψυχρή, Πλατεία Αριστοτέλους. Στα επόμενα χρόνια ολοκληρώνεται η σιδηροδρομική σύνδεση με το Βελιγράδι κι έτσι, σε τρεις μέρες μπορεί κανείς να βρεθεί στο Παρίσι. Εισάγονται βιεννέζικες καρέκλες, πορσελάνινες σόμπες, ενδύματα ευρωπαϊκά. Είναι η εποχή που οι Ευρωπαίοι πιέζουν τον σουλτάνο για να ανοίξει τις δουλειές, γιατί θέλουν να εισχωρήσουν σε μια νέα αγορά – βλέπουν μέχρι τη Βαγδάτη. Την ίδια στιγμή όμως, όπως φαίνεται στη φωτογραφία του Σέκελι, στην πόλη υπήρχαν περίπου 33 μιναρέδες. Οι επισκέπτες της έκθεσής τους βλέπουν και δεν το πιστεύουν».